

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Vita Tertia. E Vitis, per Puteanum et Blomen vennam scriptis, a Surio
collecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A qua (post Puteanum nempe hic) satagit Petrus Sutoris, derivans Carthusiæ vocabulum, a duplici Hebraica voce, quarum altera CARTUS juxta S. Hieronymum Perfectam vocationem sonet; altera, hoc est, *ia*, Deum designet, ita ut sensus sit, Carthusiam esse perfectam vocationem Dei. *Hæc adde iis, quæ Comment. prævii num. 28 dicta sunt.*

VITA TERTIA,

E Vitis, per Puteanum et Blomenvennam scriptis, a Surio collecta.

CAPUT I.

Defunctus sese damnatum, e feretro publice proclamatum; spectaculi hujus occasione in solitudinem ad pœnitentiam agendam secedere Sanctus statuit, cum aliquot aliis, quos ad idem faciendum movit; ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, iter arripit, benigneque ab hoc excipitur.

Colonia Agrippina e parentibus nobilibus natus est, a

litteris operam Parisiis dedit, cumque tibi versaretur, horrendo, b c

d e

f g

Beatissimus Bruno, sacri Carthusiani instituti primus author et architectus, natione Germanus, in insigni Colonia Agrippina parentes habuit et genere et virtute claros a, quibus tamen ille, atque adeo toti familiæ suæ, majorem vitæ suæ sanctimonia attulit splendorem. Ab ipsis autem incunabulis, gratia Dei illum dirigente, semper ad meliora proficere studuit, et cum adhuc puer esset, nihil præ se puerile tulit, sed ætatem morum gravitate vincens, et quasi futuræ religionis specimen quoddam exhibens, multorum monachorum pater et institutor parabatur. Sortitus vero a Domino est animam bonam, ut Scripturæ verbis utamur, præclaram indolem, illustre ingenium, memoriam tenacem, voluntatem ad optima quæque consecranda studiose propensam.

2 Itaque missus est Lutetiam Parisiorum, ut illic literis et disciplinis liberalibus erudiretur. Ubi tantum ille profecit præ cæteris coætaneis suis, ut inter primos philosophos numeraretur b, et scholarum magister effectus sit c. Ad sacræ quoque Theologiæ studia se conferens, in Theologiæ doctissimus et celeberrimus habitus est, possuntque ei rei testimonium haud vulgare perhibere scripta ejus, quæ exstant d. Fuit vero etiam Rhemensis ecclesiæ canonicus e. Per id tempus cum in hujusmodi optimis studiis versaretur Bruno, Gregorio VII Romano Pontifice sanctissimo f, et Henrico tertio Imperatore g, circa annum salutis millesimum octogesimum

secundum, Parisiis literarum studia florebant, D et erat illic tum magna turba studiosorum, tum non pauci doctores insignes. Accidit autem sane horrendum et seculis omnibus memorandum in ea tum urbe spectaculum, quod Carthusianæ vitæ instituendæ occasionem præbuit, divina id agente providentia, quæ multorum voluit consulere salutem.

3 Quidam enim valde celebris doctor, præ cæteris multa doctrina et eximia morum honestate instructus, quantum quidem ex vitæ consuetudine homines, qui externa sola intuentur, pectoris arcana videre non possunt, conjicere et existimare possent; tum etiam ante alios illius ipsius doctrinæ et probitatis causa honoratus, in gravem morbum incidit, et lecto decumbens, morbo ingravescente, diem clausit extremum, ante tamen more Christiano, ut vir Catholicus, Ecclesiasticis munitus Sacramentis; cumque ei ex recepta apud Christianos consuetudine celebres pararentur exequiæ funeris ejus cohonestandi gratia, magistrorum, studiosorum, et civium ingens advenit multitudo; quibus funus ipsum prosequentibus, defuncti exanime corpus in templum, ubi sepulturæ mandandum erat, illatum est. Viris autem ecclesiasticis, qui ad id invitati fuerant, solitum Officium peragentibus et precibus illas, quas Vigiliis defunctorum vocant, recitantibus, ubi ventum est ad eam lectionem, cujus initium est, Responde mihi, is, qui erat vita functus, in ipso feretro erexit se, et, paululum elevato capite, cunctis videntibus et audientibus, et ad tantam rei novitatem non immerito stupentibus, alta et horrenda voce dixit: JUSTO DEI JUDICIO ACCUSATUS SUM; et his dictis, rursus in feretro deposuit caput.

4 Qui vero ejus verba audierunt, et gestus viderunt, non mediocriter perterrefacti, consulte quidem et provide decreverunt sepulturam ejus in diem crastinum differendam, tam inusitatæ rei exitum præstolari. Altera luce, cum jam facti hujus fama tota urbe esset diffusa, et omnium aures implevisset, ad eam ecclesiam innumera prope hominum utriusque sexus turba confluit. Tum vero denuo repetitis exequiis, postquam lectionis supradictæ initium recitari cœpit, idem defunctus, erecto capite, ingenti rursus voce clamat JUSTO DEI JUDICIO JUDICATUS SUM, moxque in feretrum se reponit. Corripuntur adstantes omnes summa et incredibili admiratione, horrendumque spectaculum stupore afficit universos. Sed quia tamen necdum ea, quæ hactenus dixerat, se justo Dei judicio et accusatum, et judicatum, apertam habebant damnationis ejus significationem, cum possent etiam in bonam accipi partem, quod primo quidem inique ad Christi tribunal accusatus esset ab eo, qui perdere cuncta festinat, et qui a studio calumniandi diabolus, id est, calumniator recte dictus est, postea vero ab ejus calumniis æquissimi Judicis sententia vindicatus esset, cunctis visum est, etiam in tertium diem ejus protrahere sepulturam.

5 Eo autem illucescente, tota fere civitas accurrit, tam inusitatum et terribile Dei judicium nosse cupiens, cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, et ad lectionem, quam diximus, perventum esset,

Tum rursus exanimus feretro caput extulit alto,

Atque infelicem se contemplando, locutus, Sic

quo tribus vici- bus e feretro se attollens, prima se accusatum,

secunda judicatum

ac tertia damnatum, doctor Parisiensis

A Sic ait immenso luctu, grandique boatu :
Parcite funeribus, mihi nil prodesse valetis.
Heu infelicem cur me genere parentes!
Ah miser æternos vado damnatus ad ignes.

h Indequē conticuit semper, jacuitque supinus h.
Ad eam vocem quis tam possit esse ferreo pectore, ut non totus a se discedat? Recte dixit Propheta : *Judicia Dei abyssus multa*. Notus erat vir ille omni plebi, et cum nemo de illo quicquam minus suspicaretur, justo Dei judicio damnatum se dixit. Penetravit illa terribilis vox, Justo Dei judicio damnatus sum, ipsas ossium medullas, videbanturque adstantes omnes pene exanimas.

defunctus
clari nominis
publice pro-
clamat,

6 Non enim vulgare illis proponebatur exemplum, nec erat illa res ludicra aut parvi momenti. Damnatum ille se justo Dei judicio clamabat, qui sic inter homines vixisse visus esset, ut ab omnibus sanctus putaretur. Dicebant alii ad alios : Si sic accidit huic tanto viro, tam insigni, quid nos miseri expectare debemus? Tandem ea tamen omnium fuit sententia, quandoquidem ille palam confessus esset, se justo Dei judicio condemnatum et reprobatum, ut omni Ecclesie suffragio et ipsa quoque ecclesiastica sepultura indignus censeretur, et in loco prophano in sterquilino sepeliretur; quod etiam factum est *i*. Sunt, qui affirmant, ob perpetuam hujus expavescendi judicii memoriam, ab eo tempore in ea, quam toties jam commemoravimus, lectione, ommissa esse duo hæc verba, *Responde mihi k*. Fuit sane multis efficax incitamentum ad vitam animumque corrigendum tam inauditum miraculum.

spectaculo
perterritus
nonnullos ex
amicis disci-
pulisque suis,

7 Nam et ipse venerabilis Bruno, cum præsens adesset, et suis oculis atque auribus omnia dicta factaque hausisset, nimium formidando obstupefactus exemplo, totus in lachrymas resolutus, acerbe plorabat, cogitans secum divini judicii severitatem, incertum hujus vitæ exitum, et quam horrendum sit incidere in manus Dei viventis. Territus ergo et salubriter compunctus, accersivit ad se nonnullos ex magis familiaribus sociis et discipulis suis, magistrum Lauduinum, qui post eum primus fuit Carthusiæ præfectus, sive Prior, duos Stephanos, Burgensem et Diensem, ambos Canonicos sancti Rufi, Hugonem, quem dicebant Capellanum, quod solus inter eos sacerdotio initiatus esset *l*, duos laicos, Andream et Guarinum, qui et ipsi huic spectaculo interfuerant, atque lachrymabundus ad eos : Ecce, fratres et amici mei, in Christo unice chari, vidimus per hos dies et audivimus admiranda plane atque stupenda, quæ tamen nobis possint magna adferre utilitatem, si ita, ut par est, defuncti hujus, modis omnibus infelicissimi, non periculum aut casus dubius, sed certissima damnatio cautos nos faciat, et sollicitos ad placandum Dominum, cujus manum effugere nemo potest.

vehementissi-
me, proposita
potissimum
eis

8 Et quis, obsecro, tam saxeo sit pectore, quem tale exemplum ad agendam poenitentiam non invitet modo, sed etiam impellat? Aut quis tam lethali pressus sit somno vitiorum, ut deplorati hominis hujus infaustis clamoribus, immo et tonitruis non excitetur et expergefiat ad curandam salutem suam? Novimus hunc virum multa sapientia præditum, moribus ornatum, castum, pudicum, prudentem, ab omnibus honoratum et magno in precio habitum. At nunc ex ejus ore audivimus, justo eum Dei judicio condemnatum. Qua voce quid possit aut dici,

aut fingi terribilius? Quis ad ejus auditum non totus contremisecat? Quid est enim damnatum esse, nisi in ea incidisse mala, quæ nulla mens capere, nulla lingua explicare potest? Quæ tamen si quandoque finem haberent, possent saltem utcumque videri tolerabilia; jam vero cum sint longe acerbissima, nec ullum unquam etiam post infinitas annorum myriades finem accipiant, non possunt non esse omnium miserrimi et infelicissimi, qui ad ea devolvuntur.

9 Videamus nunc, fratres mei, quid apud inferos prosit ei tam multo labore parta scientia, cum illic sempiterna laboret cæcitate et ignorantia? Quid opes et copias, cum nec una ei suppetat aquæ gutta, qua possit æstuantis gehennæ ardoribus exustam refrigerare linguam? Quid honores et deliciæ, cum tot nunc in omnem æternitatem cogatur ferre tormenta, quot in mundo habuit oblectamenta? Vidimus corpus ejus cum summa ignominia sepeliri in sterquilino, cogitemus animam ejus sulphureis semper arsuram flammis, sepultam in inferno, ubi vermis eorum non morietur, nec ignis extinguetur, ubi ignis sævit intolerabilis, fœtor cruciat abominabilis, dolor vastat ineffabilis. Cogitemus hæc, fratres mei, nec perfunctorie, sed serio cogitemus, et salutari animarum nostrarum amplectendo remedio nobis prospiciamus, ne etiam nos cum illo pereamus. Unicum autem superest remedium vera poenitentia, cum ipse Salvator dicat : Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis *m*. Plena est Scriptura vocibus ad poenitentiam hortantibus. Hanc itaque nos amplectamur, fratres charissimi, si volumus justum Dei effugere judicium. Sint nobis lachrymæ nostræ panes die ac nocte, et iis diluamus sordes peccatorum nostrorum.

AUCTORE
SURIO.

damnationis
æternæ infeli-
citate, primo
ad poeniten-
tiam,

E

m

10 Voces illæ, quas audivimus, non propter illum editæ sunt, qui defunctus est, sed propter nos, ut nobis proficiant, quos adhuc divina patientia longanimiter expectat. Non differamus, quæso, vitæ correctionem de die in diem, cum nesciamus, qua hora Dominus noster venturus sit. Qui enim, ut ait beatissimus Pontifex Gregorius, poenitentiam veniam spocondit, peccanti diem crastinum non promisit. His verbis compuncti sunt corde omnes illi, et ardenti desiderio cupiebant dare se poenitentiam, sed modum et locum necdum videbant. Itaque percontanti de his Lauduino, viro docto et pio, sanctus Bruno respondit : Spectaculum, quod vidimus, quod nos salubri mœrore affecit, quod conturbavit et exterruit nos, et pœnæ sempiternæ formidine adduxit ad poenitentiam, id efficiat in nobis, ut mundum hunc toto pectore contemnamus, et quoad ejus fieri potest, extra illum aufugiamus. Succurrat nobis, quid de se olim dixerit S. David, contristatus in exercitatione sua, et conturbatus a voce inimici, et a tribulatione peccatoris; quando cor ejus intra ipsum conturbatum fuit, et formido mortis cecidit super eum, timor quoque et tremor venerunt super eum, et contexerunt eum tenebræ, quæ omnia, ut nostis, nos quoque experti sumus.

ac deinde
etiam ad san-
cti fugam,

F

11 Quis dabit mihi, inquit, pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? Ecce, elongavi fugiens, et mansi in solitudine *n*. Fugere nos admonet hominum frequentiam et peccandi occasiones, et degere in solitudine, quæ locus est opportunus agendæ poenitentiae, virtutum doctrix, gloriæ revelatrix. Eam ergo nos par

et recessum in
solitudinem
hortatur,
n

est

AUCTORE
SURIO.

est studiosissime inquirere, in ea diligentissime commorari, et usque ad supremum vitæ diem extra eam pedem non efferre. Habemus exempla in ipso Salvatore, quem constat sæpe deserta expetiisse loca, ut nos ad similia provocaret. Joannes Baptista, quo inter natos mulierum nemo surrexit major, in desertis fuit usque ad diem ostensionis suæ. Longum sit, cæteros commemorare homines sanctissimos, qui se in intimas solitudines abdidit, nihil cum hoc mundo fallacissimo commercii habere volentes. Inter hæc inflammantur eorum animi, et ardent solitariae vitæ desiderio; sed cum incertum haberent, quem potissimum locum expeterent, sanctus Bruno aliquem virum bonum et fidelem inquirendum dicit, qui eis locum opportunum indicet. Tum Stephani duo, Burgensis et Diensis: Non longe, ajunt, a Valentia, cui nostrum sancti Rufi adhæret monasterium *o*, urbs est Gratianopolis, et in ea beatus Hugo episcopus, quem nos sæpe vidimus et bene cognitum habemus *p*.

p
auditaque,
qua Hugo
Gratianopoli-
tanus clare-
bat, sanctita-
tis fama,

B atque ea causa pœnitentiæ agendæ maxime opportuna. Et cum sanctus episcopus verbis et exemplis omnes invitet ad pœnitentiam, ubi ad eum venerimus, adventus noster ei erit gratissimus, facietque nos voti compotes. Est enim perhumanus, benignus et clemens. Habebitis autem nos hujus itineris duces, quod nos crebro emensi sumus. Mox etiam Hugo sacerdos, audivi, inquit, et ego multa de viro hoc, quippe cujus fama jam ubique redolet; habeoque exploratissimum, eum virum esse sanctum, et animarum salutem summopere studentem; nec dubium, quin libentissime nos accepturus sit, et modis omnibus nobis opem allaturus. Et licet ego jam affecta ætate et infirma sim vultudine, viaque hæc ardua et difficilis, quando tamen arcta via est, quæ ducit ad vitam, nec ulla ætas sera est ad pœnitentiam, si statueritis eo proficisci, ego me vobis comitem præbebo, nec quicquam nos separabit, nisi sola mors, Christi charitate perenniter copulatos atque conjunctos. *C* Eandem animi alacritatem et promptitudinem exhibuere etiam Andreas et Guarinus, homines laici et idiotæ, petieruntque breviter doceri, quo pacto dignos pœnitentiæ fructus Deo offerrent.

C
cum illis ad
hunc pro ob-
tinendo pœni-
tentiæ agendæ
loco se con-
fert.

q 15 Quod cum a beato Brunone factum esset et quædam etiam de vitæ hujus fragilitate et inconstantia, de mundi vanitate et fallacia, de incerto ab hac vita exitu, de doctoris recenti damnatione ille commemorasset, ab omnium oculis dulces lacrymarum rivuli dimanarunt, moxque in novam Christi æterni Regis militiam simul omnes conjurant, rogant omnipotentem Deum, ut ipsos in sancto proposito confirmet, et angelum suum bonum ad ipsos mittat, qui sit itineris dux, et ad locum suæ majestati gratum ipsos perducat. Deinde cum de rebus et facultatibus suis constitissent, et omnia sua recte expedivissent, valedicunt amicis et notis. Et sancto eos ducente Spiritu atque angelo Domini antecedente, dirigente ac protegente, longo et molesto ac duro itinere ad beatissimum Hugonem, episcopum Gratianopolitanum, se conferunt *q*. In ipso autem itinere ad quem-

dam magnæ religionis eremitam divertunt, ut ab eo, tanquam experto, discant de vita solitaria *r*. Ejus autem sermonibus et piis adhortationibus alacriores effecti, majorique amore in eam vitam inflammati, pergunt ire Gratianopolim.

14 Per idem autem tempus vidit sanctus Hugo episcopus in somnis, Deum in ea eremo, quæ Carthusia dicebatur, suæ majestati domum exadificantem, septem quoque stellas colore rutilo, in orbem dispositas, et a terra paululum sublevatas, ab illis cælestibus situ, motu, colore et splendore discrepantes, itineris ducatum sibi præstantes *s*. Et cum de ea visione cogitaret, septem viri, beatus Bruno cum sex sociis, ad fores palatii adsistunt. Ejus rei meminit vir venerabilis Guigo in Vita, quam scripsit, ejusdem beati viri. Adest, inquit, magister Bruno, vir religione scientiæque famosus, honestatis et gravitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulacrum. Habebat autem socios supra memoratos: quærebant vero locum eremiticæ vitæ congruum, necdumque repererant. Hæc Guigo *t*. Cum ergo nuntiatum esset episcopo, viros septem stare præ foribus, qui cupiant cum ipso colloqui, confestim eos jubet introduci. Ingressis illis, et ad pedes ejus humiliter prostratis optatum impertit benedictionem, cumque ab eo elevati, pariter consedisent, causam adventus eorum diligenter inquirat. Sanctus Bruno, quid Parisiis vidissent et audissent, et quemadmodum ipsi inter se de vita solitaria complectenda sancte conspirassent, exponit, et locum pœnitentiæ aptum petit ab Episcopo.

S
Sanctus hic
præsul, visio-
ne sibi divini-
tus oblata

13 At ille præ rei novitate primum obstupescit; sed tamen accurate contemplantur eorum conversionem, animi constantiam, ardui propositi, pluribus quandoque profuturi, et visioni suæ accommodati, magnam utilitatem, cum ingenti gaudio eos amplexatur, et non modo libenter, sed etiam reverenter excipit illos, et tractat peramanter ac benigne. Divino quoque spiritu eum docente, intelligit jam visionem, eisque totam commemorat, locumque, quem expeterent, sibi jam divinitus demonstratum dicit. Septem enim viros terrena respicientes, deserta loca inquirentes, et pro cælestium desiderio, studio ac amore, instar stellarum micantes, nihil ambigebat illis, quas viderat, stellis esse designatos *u*. Itaque volens eos hortari ad perseverantiam, quæ sola obtinet æternæ salutis amplissimas coronas, ex Apostolo Paulo locum illum protulit, ubi sic ait: Sancti, quibus dignus non erat mundus, egentes, angustiati, afflicti circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, in solitudinibus errantes, in montibus et speluncis, et in cavernis terræ *x*. Horum exempla, inquit, sequi, et in eorum vestigiis insistere, laudabile et valde salutare est, sed difficile certe, in his præsertim regionibus frigidis, quæ non sunt uti Egyptus et Palestina *y*.

S
Brunonam
ejusque socios
designatos pu-
tans, benigne
eos excipit.

16 Vobis autem locus divinitus assignatus est eremus quædam in altissimis montibus, quam Carthusiam vocant. Ampla illa quidem, sed prorsus inculta, atque a nemine habitata, solis feris pervia, hominibus vero et cæteris domesticis animantibus propter loci asperitatem pene incognita et inaccessa. Altas et tanquam excisas hinc inde rupes et scopulos, arboresque sylvestres et infrugiferas habet, estque supra modum frigida, et magna anni parte nivibus operata. Tum quoque adeo prærupta, sterilis

y
locum, eis a
Deo designa-
tum, Carthu-
siam esse, do-
cet.

A rilis et infructuosa est, ut nihil in ea neque seri neque meti possit. Ad eam vero etiam accessus et aditus difficilis et periculosus est propter duas præcelsas rupes, quæ cum directe in sublime sese subrigant, in ipso vertice propemodum coalescere videntur, ita ut introeuntibus et horrore sint, et terrori. In ejus medio fluviolus est, qui, ex montibus illis collectus, cum ingenti murmure instar torrentium aut aquarum inundantium decurrit.

hacque in pro-
posito con-
stantes

17 Et ut multa paucis comprehendam, tanta est ejus eremi asperitas et horror tantus, ut carceris cujusdam potius, quam humanæ habitationis nomen mereatur; nec facile sane videtur, ut quisquam illic absque singulari Dei præpotentis beneficio habitare, aut certe diu perdurare queat. Nostis autem vosipsi, fratres mei, quam turpe et probrosum sit, post missam manum ad aratum retro adspicere. Nostis uxorem Lot, ubi respexit, ibi constitisse, et in salis statuum conversam esse, ut suo prudentes condiret exemplo. Hæc et pleraque alia cum dixisset ille beatissimus antistes, S. Bruno respondit: Revera terribilis est locus iste, reverendissime pater, et posset sua ista immanitate abstertere nos, si nos huc alio animo accessissemus, quam ut talis nobis detur locus, omnia Christi amore perferre cupientibus. Et licet fragiles nos simus et infirmi sane, attamen divina freti misericordia, qua nos nitimur et non viribus nostris, plane nobis persuademus, qui nobis præstitit huc veniendi animum et promptam voluntatem, eum quoque perseverandi daturum facultatem.

deprehensos
donat.

18 Quam ob rem humiliter et obnixi precamur, ne nostrum differas desiderium, neque nos in hac petitione nostra patiaris ferre repulsam. Cernens vero beatus antistes eorum constantiam, et immotum perseverandi propositum, ita ait ad eos: Equidem sanctum hoc desiderium vestrum, dilectissimi, et probo valde, et summo opere complere appeto, et jam nunc ad locum optatum et ostensum divinitus vos perducam. Deditque eis eremum Carthusiæ, et quicquid in ea juris et actionis haberet. Promisit etiam, se idem impetratum ab aliis, qui aliquid sibi in ea juris vendicarent; tum quoque constructurum se domum in ponte, qui est inter eas, quas diximus, rupes duas, ut possent ab ingressu arceri foeminae, atque etiam viri arma ferentes. Denique prohibitorium illic venationem et piscationem omnem. Post hæc completens eos flevit super singulos præ gaudio, laudans et benedicens Deum pro illorum adventu, detinuitque eos apud se, et ex itinere fatigatos pro sua humanitate ad dies aliquot reficiendos curavit.

ANNOTATA.

a De S. Brunonis patria, parentibus ac nobili genere videtur Commentarii prævii § 2, uti etiam annotanda in titulo funebrem 97.

b Incepta Coloniae Agrippinae politioris litteraturæ studia Remis absolvit Sanctus, Turonisque deinde sub Berengario Philosophiæ placita excepit, nec scitur ullis aliis altioris ordinis scientiis Lutetiæ Parisiorum operam dedisse. Adi Commentarii prævii § 5 et 4.

c Parisiis etiam nunquam docuisse Brunonem, verosimilimum sane evadit ex iis, quæ Commentarii prævii § 8 disserui.

d Hæc inter præcipuum locum tenent Commentarii duo, alter in Psalmos, alter in omnes

S. Pauli Apostoli Epistolas conscriptus, de quibus quid sentiendum sit, Commentarii prævii § 42 exposui.

e Verissimum sane hoc esse probant, quæ Commentarii prævii num. 84 adduci.

f Vide dicta ad litteram a in Annotatis ad Vitæ præcedentis caput 1.

g Princeps hic, qui tum in Vita præcedenti, tum in altera, a Blomenvenna contexta, Henricus quartus vocatur, Tertius a Surio ad plurimum scriptorum aliorum exemplar dumtaxat hic dicitur, quod Henricum I, cognomento Aucupem, qui, quamvis ab anno 919 usque ad annum 956 Germaniæ regnum tenuerit, imperator tamen nunquam coronatus fuit, imperatoribus accensendum haud duxerit.

h Carmina hæc e metrica, de qua videtur Commentarium prævium num. 49, Sancti Vita, per Zachariam Benedictum descripta, sunt de prompta, modica dumtaxat in tertio et quinto mutatione facta.

i Adi, quæ in Annotatis, præcedentis Sancti Vita capiti 1 subnevis, ad litteram c dicta sunt.

k Adi, quæ in antecedentis Sancti Vita caput 1 ad litteram d notata sunt.

l De Hugone capellano, qui solus ex iis, quos Sanctus ad se accerserit, sacerdotio initiatus fuisse hic dicitur, itemque Landuino et aliis, hic recensitis, videtur Commentarii prævii § 23 a num. 454 usque ad finem.

m Ita fere Luca 15, v 5.

n Psalmo 34, v 5 et tribus seqq.

o In assignando monasterii lujus situ cum Puteano et Blomenvenna, quos secutus est, Surius hic errat. Adi Commentarii prævii num. 456.

p Vide, quæ de sancto hoc Gratianopolitano episcopo Annotata in antiquiorem Sancti Vita ad lit. g suppeditent.

q An Sanctus, dato etiam, eum prodigio defuncti, qui se damnatum e feretro vociferatus sit, in eremum pulsum fuisse, recta sese, uti hic biographus indicare videtur, ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, cum sociis contulerit, in Commentario prævio a num. 444 discussum est.

r De hoc eremita, a Sancto ejusque sociis in via consulto, quem apud Blomenvennam ex Henrico Kalkar, non apud Puteamum etiam, Surius commemorari invenit, videtur Commentarii prævii num. 444.

s De visione hac, S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, oblata, adjunctisque, quibus hic a Surio binisque eum prægressis Sancti nostri biographis, Puteano videlicet et Blomenvenna, ornatur, videtur Commentarii prævii num. 425 et aliquot seqq.

t Nimirum num. 41 in citata hic mox a Surio S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, Vita, tomo I Aprilis apud nos edita, quam, jubente Innocentio II Papa, conscripsit. Adi etiam, quæ in antiquiorem S. Brunonis Vitam ad lit. i notavi.

u Etsi pleraque Brunonis ejusque sociorum cum S. Hugone, Gratianopolitano episcopo, congressus adjuncta, quæ hic Surius e Blomenvenna et Puteano refert, vero nequam appareant absimilia, nullo tamen antiquitatis testimonio queunt firmari. Atque hoc quidem nominatim locum obtinet quantum ad factum a Brunone de doctore damnato sermonem. Adi Commentarium prævium num. 450.

x Ad Hebræos 11, v 58.

y In pluribus olim Ægypti et Palestinae, quæ regiones

AUCTORE
SURIO.

regiones calidiorē, quam, quæ Gratianopoli adjacent, aeris temperiē gaudent, solitudinibus ingens anachoretarum multitudo fuit versata, uti in *Vitis Patrum apud Rosweydam videre licet.*

z *Prolixam eremi Cartusie descriptionem ex Innocentio Massono lectori exhibui in Commentario prævio num. 447 et binis seqq.*

aa *Adi Commentarii prævii num. 305 et binos seqq.*

bb *Videsis, quæ in secundum Vitæ præcedentis caput ad lit. i Annotata sunt.*

CAPUT II.

Cartusie eremum Sanctus ingreditur, ex hac, in qua sanctissime vivit, ab Urbano II Papa evocatur, discipulis, Romam eum consecutis, ut Cartusiam repetant, suadet, Rhegiensem archiepiscopatum recusat, ac deinde a Pontifice repetendæ solitudinis facultatem impetrat.

In Cartusiam Bruno ejusque socii ab Hugone episcopo ducuntur, piisque ibi,

a

b

c

d

ab omni interrim manuum opere non abstinentes,

Is exactis diebus, ascenderunt in montem, atque incolere cœperunt Cartusie solitudinem circa solemnitate nativitate sancti Joannis Baptistæ anno salutis nostræ millesimo octogesimo quarto a, antecedente, comitante ac dirigente et adjuvante eos in omnibus, res quoque necessarias eis suppeditante beato Hugone episcopo. Extracta tum ab illis est in editiori montis parte, quæ nunc dicitur ad beatam Mariam de Casalibus, ecclesia, et parva domicilia vel cellulæ apud fontem, qui usque in præsens fons sancti Brunonis appellatur b, haud procul ab ea ecclesia distantes, sed inter se tamen aliæ ab aliis separatae, ne alter alterius quietem et solitudinem inturbaret. Atque in iis cellulis singulis bini fratres debebant c, et quemadmodum prisci illi Ægypti monachi, silentio, orationi, lectioni, cordis puritati, et rerum divinarum contemplationi vacabant, certis etiam horis operi manuum, præsertim conscribendis libris, incumbentes, tum ut suæ inopiæ consulerent, tum etiam, ut ne quam darent occasionem illis, qui quærunt occasionem, sanctum eorum institutum calumniandi, quod nullam Ecclesiæ Dei navarent operam, sed suis dumtaxat rebus studerent d.

20 Solent enim imperiti homines eos ociosos et sanctæ Ecclesiæ parum utiles existimare, qui, ab hominibus separati, soli Deo et sibi dumtaxat vacent. Nesciunt enim id genus spiritalium rerum ignari et rudes, quantum possint apud Deum efficere preces sanctorum hominum, etiam in abditissimis solitudinibus commorantium, idque ob vitæ puritatem et innocentiam, quam facilius tueri possunt, qui extra homines vivunt, quam qui hominum turbis admiscuntur, nisi sancta, ut id faciant, eos cogat obedientia, quando etiam ethnicus quidam dicere potuit, se nunquam fuisse inter homines, quin seipso

minor rediret. Sed tamen sanctissimi patres D nostri, qui Cartusianæ vitæ prima jecere fundamenta, nihil tale sibi tribuentes, etiam libris scribendis operam dare voluerunt, et, ut sui successores id facerent, hortati sunt, ut saltem manibus verbum Dei prædicarent, quando ore non possent. Sic enim loquuntur statuta Patrum antiquorum e.

21 Itaque his et aliis piis exercitiis sese occupantes, omnem curam suam, ut Psalmista admonet f, super Dominum jactabant, nec quicquam de crastino solliciti erant earum rerum, quæ ad diem crastinum pertinerent, cogitatione omni in Dominum rejecta, non ignorantes illud Propheticum: Ego autem mendicus sum et pauper, sed Dominus sollicitus est mei, cujus est terra et plenitudo ejus, qui dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum invocantibus eum g. Tanta vero in illis charitas, inerat, ut alii

alios mutuis officiis antevertere conarentur, tantaque humilitas, ut certatim eorum, quæ recte fecissent, laudem et gloriam in alios transferre singuli cuperent. Sed ita fiebat, ut dum quisque vult sub alterius umbra delitescere, repercutus virtutum splendor omnes præclarior illustraret. Erat in cunctis spectata morum gravitas et maturitas, et nihilominus inter tot virtutum ornamenta horror et contemptus vanitatis omnis, quæ, haud secus ac tinea, pannos, virtutes et merita omnia exedit. Licebat in eis angelicam admirari vitam. Vivebant in multa patientia, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei.

22 Initio quidem, cum in eam solitudinem pervenissent, casas verius, quam cellas ibi extruxerunt. Inter eos autem degens vir sanctissimus Bruno, et fundamenta Cartusianæ Religionis jaciens, verbis et exemplis præclare eos instituebat. Ut enim inter astra sol, sic ille inter alios vitæ sanctitate excellere videbatur. In ejus pectore æterna Patris æterni sapientia Christus Dominus tanquam in sublimi arca residebat, et Spiritus sanctus sibi gratissimum condiderat domicilium; sublimis enim et ardui instituti futurus architectus singulari debuit cælestis gratiæ prærogativa eminere. Apparet autem sane, etiam ante Cartusianæ habitationem virum eum fuisse raræ cujusdam probitatis, integritatis, et gravitatis h, quod partim testantur ea, quæ supra dicta sunt, et confirmabunt etiam alia, quæ dicturi sumus. Inde colligi facile potest, qualem ille se tum præbuerit, cum jam, toto mundo contempto, vitam voluit ducere eremiticam, id est, rebus hujus mundi emortuam, et solis cælestibus inhiantem.

23 Qui enim, inter homines degens et mundi hujus prosperis successibus florens, virtutis studiosus fuit, multo sane præclarior et sublimior in horrida illa solitudine ita se comparavit, ut non solum virtutis studiosus, sed etiam virtutum omnium eximio splendore ornatus videri jure posset. Nec dubium, quin ab ejus excellenti sanctitate in omnia Cartusiani instituti monasteria illustria virtutum dimanarint exempla, quibus effectum sit, ut Cartusianus Ordo hodieque præ cæteris, quod tamen pace omnium dictum volumus, priscum illum rigorem suum retinere videatur, non quod nihil de eo remiserit, sed quod non ab eo sic deflexerit, ut magnam aliquam ruinam fecisse censendus sit.

e
exercitiis
totos sese
dedunt,
f

g

E

eos tamen inter
Bruno, qui
jam antea
probus admodum
fuerat,

F

h

insignibus
virtutum
exemplis
clucet. Magno
hinc

A sit. Remissa sunt nonnihil paucis tolerabiles abstinentiæ illæ, sed tamen manet perpetuus piscium esus, multa jejunia, proluxæ vigiliæ, diurnæ preces, multaque alia carni sane molesta. Porro beatissimus Hugo episcopus, cujus sanctitatis fama celebris jam in omnes se regiones effuderat, tametsi eos omnes, qui cum sancto Brunone in Carthusiæ eremo degebant, multo amore et veneratione prosequeretur, at ipsum tamen Brunonem, quod in eo majora cerneret divinæ gratiæ ornamenta, in tanto honore et reverentia habuit, ut ejus consiliis non aliter, quam præceptis abbatis, obtemperaret.

24 Et licet, ut ait in ejus Vita Guigo, etiam prius divini amoris totus arderet incendiis, non aliter tamen ad disciplinæ cælestis exercitia eorum exemplis et familiaritate inferuit, quam si flammanti quis faci plures circumponat alias ardentis. Eratque cum eis, non ut dominus aut episcopus, sed ut socius et frater humilimus et ad cunctorum, quantum in ipso erat, obsequia paratissimus, adeo ut vir venerabilis Guilhelmus Prior tunc sancti Laurentii, postea S. Theofredi Abbas, magistro Brunoni etiam ipse religiosa devotione non mediocriter alligatus, beati Hugonis contubernalis (bini quippe tunc per singulas inhabitabant cellas) apud magistrum Brunonem non leviter conquereretur, quod pene omnia, ad humilitatem spectantia, intra cellam sibi præripere officia, et episcopus non secum saltem ut socius, sed potius conversaretur ut famulus, non licere sibi, tristis asserens, ex servilibus operibus quicquam attingere, quæ juxta morem debebant per vices efficere, eo sibi cuncta præripiente. In tantum autem eremum devotus incolebat et sedulus, ut eum magister Bruno nonnumquam exire compelleret: *Ite dicens, ite ad oves vestras, eisque, quod debetis, exsolve.*

25 Volebat etiam eo tempore, magnæ paupertatis et humilitatis ardore succensus, equitaturas suas cunctas vendere, et diviso pauperibus precio, propriis pedibus in prædicatione discurrere. Sed homo profundi cordis magister Bruno non consentit, timens, ne apud se forsitan extolleretur, aut a cæteris de singularitate judicaretur episcopis, aut (quod dubium non erat) id ipsum propter asperitatem et inæqualitatem consummare non posset itinerum. Ita quidem in beati Hugonis Vita, quam lector offendet, primo Aprilis die *k*, scribit is, quem diximus, Guigo, gravis in primis author et fide dignissimus. Potest autem ex his perspicue animadverti, quantæ authoritatis et existimationis fuerit beatus Bruno apud tam insignem episcopum, ut qui ei haud secus, atque suo abbati, raro eximie humilitatis exemplo obediit, ob ejus procul dubio excellentem sanctitatem et sapientiam. Sunt, qui scribant, eundem episcopum a beato Brunone Carthusiani instituti habitum monasticum accepisse *l*.

26 Eo quoque instante et efficiente, circumvicini omnes, tam ecclesiastici, quam nobiles et plebei, prona voluntate dedere beato Brunoni et fratribus ejus, perspecta eorum tam sancta, honesta et religiosa conversatione, quicquid juris obtinerent in Carthusiæ montibus, et intra limites ejus deserti *m*. Etsi autem beatus Bruno, olim in mundo celebris, jam omni mundi hujus calcata gloria, in eremo latitare, solique Deo ardenti amore ac desiderio inhærere, gustare, quam suavis sit Dominus, atque extra

eum prorsus nihil appetere summopere studeret, non potuit tamen usquequaque voto potiri suo. Nam cum non totos sex annos in illa exigua quidem, sed sancta sodalitate exegisset, Pontifex Urbanus secundus, qui olim beati Viri discipulus fuerat, cum ad illud sublime præcipui honoris fastigium evectus esset, cuperetque tantum munus accurate implere, non immemor egregiæ virtutis et illustris doctrinæ ejus sui Præceptoris, accivit eum per litteras ad sanctæ Ecclesiæ præstanda officia, graviter præcipiens, ne venire ad Urbem cunctaretur *n*.

27 Illo Pontificis mandato perlecto, ingens dolor invasit fratres et filios ejus omnes, nec admittebant consolationem, protestantes, nullo pacto in ea vasta solitudine posse perdurare, si tanti Patris præsentia orbarentur; se quidem mansuros, si maneret ipse; sin abiret, se pariter abituros. Eorum lachrymis Vir piissimus valde consternatus, et multa commiseratione permotus, cum ipsi quoque acerbissimum videretur post tantam amicæ solitudinis quietem, tantam animi tranquillitatem et conscientiæ serenitatem ad mundi hujus curas et strepitum revocari, eos blande consolari nitentur. Sciebat enim scriptum, esse: Qui vos audit, me audit *o*: itemque: Omnis anima potestibus sublimioribus subdita sit *p*, atque ea causa Pontificis mandatum non aliter accepit, quam cælesti oraculo ad se delatam vocem esset accepturus, atque ad fratres: Manere vobiscum, mihi, in Domino dilectissimi fratres, gratissimum; separari a vobis, gravissimum: sed mandatis Apostolicis obedire, ut ipsi quoque nostis, necessarium est.

28 Scitis, in ejus locum successisse Pontificem, cui dictum est a Christo, Pasce oves meas *q*. Non potest ergo numerari in ovibus Christi, qui non vult illi parere, cui Christus commisit ascendas oves suas. Equid vero mihi prodesse queat, hic vobiscum corpus efficere inedia et jejuniis, durisque suscepti instituti laboribus et exercitiis atterere, si interim per inobedientiam perdam animam meam? Nolite igitur, fratres mei, importunis hisce lachrymis affligere cor meum, et dolores meos doloribus vestris cumulare: sed in qua vocatione vocati estis, in ea permanete, atque in hoc loco perseveretis. Confido autem in Domino, qui per nos humiles sibi habitaculum in hoc deserto construere visus est beato Hugoni episcopo, quod propositum gratiæ suæ hoc nostro divortio non patietur in irritum redigi: sed potius præstabit pro benignitate sua, ut ego in hac tentatione, mihi sane permolesta, obediens et fidelis inventus, ejus auctus benedictione, ad vos letus revertar. Nec dubitare debetis, etiamsi corpore ad tempus a vobis abero, quin semper vobiscum spiritu sim futurus.

29 Hæc illo dicente, omnes cum lachrymis elevant vocem, aiuntque ad eum: Tu es, Pater venerande, post Deum spes nostra, tu refugium nostrum, tu consolatio et consilium nostrum. Te ergo recedente, quid nos facturi sumus? Aut, te absente, ad quem recurremus? Erimus profecto sicut oves non habentes pastorem. Quam ob rem si ad Pontificem te trahit obedientia, tecum nos una trahat supereminens charitas, quæ est in Christo Jesu, quam separare et convellere non poterit neque mors, neque vita, neque ulla creatura. Audiens hæc beatus Bruno, cernensque, eos nullam admittere

AUCTORE
SURIO.*n*
Pontificioque
mandato, etsi
id sibi gravis-
simum acci-
dat.*E*
o
*p**obtemperan-*
dum statuens
*q**F**Romam, resi-*
gnata Casa-
dei abbati
Cartusia, sese
*confert.**Apud Hugo-*
nem, Gratia-
nopolitanum
episcopum,
*qui ei,**non secus*
atque abbati
obtemperat,
in pretio ha-
*betur;**l*
ast, dum ita
in Cartusia
visit, ab Urba-
no II Papa ex
*hac evocatur,**m*

AUCTORE
SURIQ.

tere consolationem, nec persuadere se illis posse, ut in Carthusia manerent, ne locus ille jam Deo dicatus, ad manus laicas et prophanas rursus devolveretur, quod prudenter ille timebat, commendavit et dedit eum venerabili viro Siguino abbati Casæ-Dei, qui fuit unus ex primis datoribus *r*, sed ita tamen id fecit, ut omnino constitueret reverti cum suis ad Carthusiam *s*. Peractis autem omnibus perceptaque beatissimi Hugonis episcopi benedictione, urgente Pontificis mandato, Romam profectus est.

*eoque appul-
sus, ut disci-
puli, qui se-
cuti illum
fuerant,*

50 Potest autem ex his quoque non obscure perspicui, quam eximia fuerit virtute præditus a quo sic pendebant religiosi fratres illi, ut vitam ipsam prorsus insuavem et molestam sibi putarent, si ejus præsentia frustrari ipsos oporteret. Ubi autem beatus Bruno Romam venit, Pontifex, ejus adventu mire exhilaratus, humanissime eum excepit, quippe quem unice amaret et veneraretur, atque in primis et intimis consiliariis et fidelibus amicis semper eum habuit, ejus consiliis in arduis Ecclesiæ negotiis nunquam non utens. Convenerunt autem ad eum, agente **B** id Spiritu Dei, fratres omnes, quos in Carthusia apud se habuerat *t*, et multo dolore affici cœpere, ipso vel maxime dolente, quod Carthusiæ solitudinem, quam Dominus sibi elegerat, reliquissent. In mentem enim eis veniebant, non carnes, aut cucumeres et pepones, ut illis murmuratoribus Israelitis in deserto, sed sanctæ meditationes, ferventes orationes, studiosæ lectiones, et spirituales consolationes, quibus in Carthusiano deserto perfrui erant, nec poterant erumpentes cohibere lachrymas, cum cernerent ex tam alta quiete et tranquillo silentio in molestissimos strepitus et varios rerum tumultus se conjectos esse.

*Cartusiam
repetant, sua-
det.*

51 Sed cum beatus Bruno a Pontifice recedendi copiam necdum impetrare posset, persuasit fratribus, ut ad Carthusiam redirent, obtinuitque a Pontifice literas ad abbatem Siguinum *u*, ut Carthusiæ eremum ipsis restitueret. Præfecit quoque eis suo loco Priorem Lauduinum, quo duce omnes ad Carthusiam reversi sunt *x*. Animadvertit ex his quoque Lector, quis vir fuerit beatus Bruno, quem tanti fecerit ipse totius Pastor Ecclesiæ, quemque tantum apud **C** se familiaritatis et autoritatis locum habere voluerit. Nos nolumus exaggerare singula, ne prolixi simus. Postquam autem fratres cum Laudoino in Carthusiam venere, et Pontificis literas Siguino abbati exhibuerunt, fratribus ejus cœnobii assentientibus, præsentem S. Hugone Gratianopolitano episcopo, et Hugone Lugdunensi Archiepiscopo, libere eis desertum Carthusianum remisit, et tum illis, tum successoribus eorum perpetuo tradidit possidendum *y*. Et hæc quidem primæ fuere Romani Pontificis literæ de Carthusiano instituto, quæ magno sunt documento, ab ipsis Carthusianæ Religionis initiis, eam a sede Apostolica approbatam esse *z*.

*Hi deinde in
hac gravissimam,*

52 Ab eo autem die Carthusiana solitudo semper in Carthusianorum ditone permansit, simulque Carthusiana Religio usque in præsens illic perdurat. Ubi vero sanctus Bruno, in Pontificis curia degens, fratres illos incolumes ad Carthusiam revertisse, locumque illum obtinere, et tranquilla pace ac quiete frui cognovit, crebro ad eos scripsit, hortans illos, ut in via Domini constanter perseverarent. Verum non defuit in hoc spiritali paradiso tortuosus ille coluber et serpens antiquus. Præsentiens enim

jam tunc, quanta ad ipsum reditura essent **D** damna ac detrimenta ex illo præclaro sublimis et angelicæ vitæ instituto, cujus fundamenta tum substruebantur, immodicam illis fratribus pusillanimitatem et perplexitatem injecit, adhibitis ad eam rem, tanquam aptissimis instrumentis, quorumdam malignorum hominum linguis fraudulentis et fallaciosis, qui, novitates eos insimulantes, aiebant, illos in mortis discrimen sese conjicere. Et effectum sane est ab illis, ut optimi patres prorsus dubitarent, quidnam agendum ipsis esset, tum propter susceptæ vitæ austeritatem, tum propter deserti illius horrorem et vastitatem, in qua, illorum nequam hominum moti sermonibus, in vitæ periculum se venturos etiam ipsi jam formidabant. Contra autem non parum verebantur, si inde recederent, se Deum et stellas duces, quos episcopus Hugo viderat, offensuros.

53 His perplexitatibus aliquandiu bene multum exagitatis illis, ecce, benignissimus Deus, qui nunquam deserit sperantes in se, mittit ad eos, his de rebus inter se colloquentes, virum venerabilem, cano capite, crispo capillo, qui ait ad eos: Perplexi estis, fratres, utrum hoc in loco permanere, vel ex eo excedere debeatis. Sed ego dico vobis verbis Omnipotentis Dei Genitricem, Virginem perpetuam, vos in hoc deserto loco conservaturam, si in ejus honorem quotidie legere velitis preces ejus horarias. His dictis, repente ab eorum oculis ablati sunt. At illi, incredibili affecti gaudio, illam sacrosanctam Virginem, cui scirent ejus Filium, Regem immortalem omnium sæculorum, nihil negare posse, patronam totius Carthusiani instituti sibi delegerunt, et beatissimum Domini præcursorem Joannem patronum. Hominem autem illum, qui eis apparuit, sanctum Apostolum Petrum fuisse, inde vel maxime conjiciebant, quod ejus successor Urbanus secundus in Concilio Claramontensi beatissimæ Matris Dei preces horarias a toto clero dicendas instituit. Ex hac autem visione adeo sunt confortati in Domino, ut neque mors, neque vita illos separare posset a charitate Christi *aa*.

*qua divinitus
liberantur,
tentationem
patiantur;*

54 Cum autem Beatus Bruno summo Pontifici ad annos paucos strenuam navasset operam, nec parum Ecclesiæ Dei profuisset consilio, prudentia et sapientia sua, molestissime interim ferens curiæ strepitus et tumultus, quibus posthabitis, optabat semper redire ad tranquillam vitam solitariæ portum, tandem ultra ferre non sustinens tanti desiderii flammam, antequam Pontifex e Placentia abiret in Gallias, multa precum instantia vix tandem obtinuit ad suam eremum recedendi, aut certe aliam, si sic visum esset, expetendi, copiam et facultatem. Per id tempus, annuente eodem Pontifice, electus fuit Vir sanctissimus Rhenigenensis ecclesiæ, quæ est prima totius Calabriae metropolis, Archiepiscopus, multusque in eo erat Urbanus Pontifex, ut eum in ea dignitate confirmaret; sed non ignorans ille, quot periculis, quot curis et molestiis ejusmodi ecclesiasticæ functiones obnoxie sint, noluit electioni præbere assensum *bb*. Neque id pertinaciter tamen, sed modeste et humiliter, solo quietus amore, servata erga Pontificem obedientia et submissione, et erga proximos charitate.

E

*aa
Sanctus vero
repetendæ so-
litudinis fa-
cultatem ab
Urbano obli-
net;*

F

bb

55 Tandem cum bona venia et benedictione Pontificis a curia discedens, Calabriae deserta loca expetiit, adjunctis sibi aliquot ejusdem propositi

*ad Cartusiam
tamen non
redit, sed in
Calabria
positi*

A positi viris, quos jam vitæ ejus odor bonus et
 cc ferventes exhortationes ad mundi contemptum
 adduxerant *cc*. Didicerat enim, in Calabriae re-
 gione multas esse solitudines, agendæ peniten-
 tiæ et vitæ solitariæ consecrandæ aptissimas.
 Maluisset ille quidem, quod etiam crebro apud
 se constituerat, redire in Carthusiam ad fratres
 charissimos, quos eo remiserat; sed quia sum-
 mus Pontifex cum sua curia proficisceretur in
 Galliam, in cujus finibus Cartusia sita est, vere-
 batur, si ipse quoque eo se conferret, ne aut
 curiam declinare non posset, aut illam non re-
 liquisset, sed sequi videretur. Potius igitur vi-
 sum est Calabriae petere, nihil interim mutata
 dd voluntate suos in Carthusia revisendi, compo-
 sitis sedatisque rebus *dd*. Satis hoc declarant
 literæ, quas ex Calabriae solitudine fratribus in
 Carthusia degentibus scripsit, in quarum calce
 sic habet: De me autem, fratres, scitote, quon-
 iam unicum mihi post Deum est desiderium
 veniendi ad vos et videndi, et quando potero,
 ee opere adimplebo, Deo adjuvante *ee*.

Turritanam
 eremum sece-
 dit, in cujus
 ipsemet, si-
 mulque in
 vite
 ff

56 In ipsa autem Calabria venit ad quandam
 eremum, cui Turris nomen est, in diocesi
 Squillacensi *ff*, ibique non cellas alicujus pretii,
 quod sumptus non suppetent, sed casas hu-
 miles ex vili quidem materia, sed in Christo
 pretiosa, ædificarunt. Quanta autem vitæ inte-
 gritate et sanctitate cum suis illic versatus sit,
 quibus vacaverit pietatis et religionis exercitiis,
 quis verbis explicare queat? Potest quidem id
 aliqua ex parte innotescere ex epistola, quam
 Vir sanctus scripsit ad Radulphum Rhemensis
 ecclesiæ tunc præpositum, postea episcopum,
 ubi inter cætera ait: In finibus Calabriae cum
 fratribus religiosis, et aliquot bene eruditis, qui,
 in excubiis persistentes divinis, expectant redi-
 tum Domini sui, ut, cum pulsaverit, confestim
 aperiant ei, eremum incolo, ab hominum ha-
 bitatione satis undique remotam. De cujus am-
 cinitate aerisque temperie et sospitate, vel plan-
 titie ampla et grata, inter montes in longum
 porrecta, ubi sunt virentia prata et florida pa-
 scua, quid dignum dicam? Aut collium undique
 leniter se erigentium prospectum, opacarumque
 vallium recessum, cum amabili fluminum, riv-
 orum, fontiumque copia, quis sufficienter ex-
 plicet? Nec irrigui desunt horti, diversarumque
 C arborum fertilitas.

solitariae lau-
 des in epistola
 ad Radul-
 phum Viridem
 excurrit.

57 Verum quid his diutius immoror? Alia
 quippe sunt oblectamenta viri prudentis, gra-
 tiora et utiliora valde, quia divina. Verumta-
 men arctiori disciplina studiisque spiritualibus
 animus infirmior fatigatus, sæpius his relevatur
 ac respirat. Arcus enim, si assidue sit tensus,
 remissior est, et minus ad officium aptus. Quid
 vero solitudo eremique silentium amatoribus
 suis utilitatis jucunditatisque conferat, norunt
 hi solum, qui experti sunt. Hic namque viris
 strenuis tam in se redire licet, quam libet, et
 habitare secum, virtutumque germina instanter
 excolere, atque de paradisi feliciter fructibus
 uti. Hic oculus ille conquiritur, cujus sereno in-
 tuitu vulneratur sponus amore, quo mundo et
 puro conspiciatur Deus. Hic oculum celebratur
 negotiosum, et in quietâ pausat actione. Hic
 pro certaminis labore repensat Deus athletic
 suis mercedem optatam, pacem videlicet, quam
 ignorat mundus, et gaudium in Spiritu sancto.
 Hæc est illa Rachel formosa, pulchra adpectu,
 a Jacob plus dilecta, minus filiorum ferax,
 quam Lia fecundior, sed lippa. Pauciores enim
 Octobris Tomus III.

sunt contemplationis, quam actionis, filii. Ve-
 rumtamen Joseph et Benjamin plus sunt cæteris
 fratribus a parte dilecti. Hæc pars illa optima,
 quam Maria elegit, quæ non auferetur. Hæc
 Sunamitis pulcherrima sola in omnibus finibus
 Israel reperta, quæ David fovaret senem, et
 calefaceret. Hæc in illis litteris *gg* scribit Vir
 sanctus, e quibus in ejus eximiam prædica-
 tionem multa peti possent, sed nos ad alia trans-
 imus.

AUCTORE
 SURIQ.

gg

ANNOTATA.

a *Cartusiæ eremum vere anno hic assignato, menseque Junio, cujus dies quarta supra vige- simam S. Joanni Baptistæ sacra est, ingressum esse S. Brunonem, Commentarii prævii num. 470 et tribus seqq. invicte probatum dedi.*

b *Ibi modo (adi Commentarii prævii num. 447, 448 et 477) exstat sacellum, S. Brunoni sacrum, cujus cum nec Surius hic, nec Blomen- venna et Puteanus in conscriptis a se Sancti Vi- tis uspiam meminerint, fuisse illud primum post Surii, aut certe post Blomenvennæ et Puteani æta- tem constructum, conjicio.*

c *Haud diu post S. Brunonis obitum Cartu- siani jam non bini, sed singuli singulas cellas inhabitabant. Adi Commentarii prævii num. 473 et 486.*

d *Vivendi modum, quem Sanctus ejusque socii in Cartusia tenere, Commentarii prævii num. 483 et binis seqq. exposui.*

e *Consuetudines nempe, a Guigone conscriptæ cap. 28, uti Commentarii prævii num. 487 docui.*

f *Psalmo 54, v. 25.*

g *Psalmo 59, v. 18.*

h *Quam id apprimo veritati consonet, liquet potissimum ex iis, quæ Commentarii prævii § 4 et quatuor seqq. dicta sunt.*

i *Adi, quæ ad lit. p in Vitam antiquiorem supra annotata sunt.*

k *Et apud nos tom. I Aprilis, cui eadem sancti illius Gratianopolitani episcopi Vila exstat in- serta, pag. 40, num. 11 et seqq.*

l *A veritate, qui hoc scribunt, aberrant. Adi Commentarii prævii num. 301 et seqq.*

m *Chartam publicam, qua id anno 1086 fece- runt, integræ intuli in Commentarium prævium num. 305 et binis seqq.*

n *De evocato e Cartusia S. Brunone per Ur- banum II Papam, qui, quemadmodum Commen- tarii prævii num. 96 docui, ejus aliquando Remis discipulus fuerat, videsis Commentarii prævii § 50, intelligesque ex iis, quæ ibidem disserui, Sanctum nostrum vere, uti hic Surius ait, non integros annos sex, sed annos dumtaxat quinque, et sex aut septem menses in Cartusia commora- tum fuisse, quando ex hac ab Urbano, qui anno 1088 ad supremam Ecclesiæ Cathedram fuerat evectus, accessit fuit.*

o *Lucæ 10, v. 16.*

p *Ad Rom. 15, v. 1.*

q *Joannis 21, v. 17.*

r *Celeberrimæ hujus in Alvernia abbatia re- gimini, quemadmodum Mabillonius in Annalibus Benedict. lib. lxxv, num. 53 docet, admotus fuit hic nominatus abbas anno 1078, annoque 1094, ut laudati Operis lib. lxxviii, num. 105 idem au- ctor tradit, munere illo sese abdicavit; fuisse au- tem eum ex iis, qui Cartusiæ eremum Sancto dedere, fidem facit Commentarii prævii num. 305 et binis seqq. recitata, qua hæc Sancto ejusque discipulis*

AUCTORE
SURIO.

discipulis anno 1086 data fuit, charta publica.

s Parum hoc verosimile apparet. Adi Comment. præv. num. 315.

t Videsis Comment. præv. num. 327.

u Comment. prævii num. 328 integras hasce studioso lectori exhibui.

x Landuinum a Brunone Cartusie fratribus tunc primum, cum hi Romam ad Sanctum jam venissent, Cartusiamque repetere consensissent, præfectum fuisse, innuere hic videtur Surius; verum id jam inde ab eo tempore, quo Sanctus, Pontificio obtemperans mandato, relicta Cartusia, Romam petiit, factum esse, fidem facit publicum, quo Sancti discipulis Cartusia eremum Siquinus restituit, instrumentum, Commentarii prævii num. 329 recitatum.

y Videsis, quæ de hac Cartusie restitutione Commentarii prævii num. 329 et seq. in medium fuere adducta.

z Vivendi modum, quem S. Bruno ejusque socii in Cartusia tenuere, Urbano II, summo Pontifici, placuisse, argumento sane sunt litteræ hic memoratæ; verum in hisce (Adi Commentarii prævii num. 328) cellæ duntaxat seu monasterii B S. Brunonis, non Instituti Cartusiani, mentio fit.

aa Videsis, quæ de visione hac adjunctisque, eam comitatis, dicta sint Commentarii prævii num. 603 et quinque seqq.

bb Sanctus sub concilii Placentini, anno 1093 celebrati, tempus nec primum ad Rhegiensem archiepiscopatum fuit electus, nec eremum repetendi facultatem a Pontifice obtinuit, contra ac Surius hic docet. Adi Commentarii prævii num. 352, 353, 356 et seq.

cc Consule, quæ in tertium Vitæ præced. caput ad lit. t notavi.

dd Cum Pontifex anno 1093, celebrato Placentiæ concilio, in Galliam primum abierit, Calabriamque Bruno jam inde ab anno 1090 adierit, liquet sane, non subsistere rationem, ob quam, cum in Calabriam secessit, Cartusiam non repetiisse hic asseritur.

ee Litteras, quas hæc voces terminant, quasque ad Cartusie fratres per Landuinum, ad hanc e Calabria revertentem, Sanctus misit, Commentarii prævii num. 679 et seqq. integras dedi.

ff Adi Comment. præv. num. 332.

C Quo vera hic prædicari a biographo deprehendas, adi Commentarii prævii § 41, quo litteras illas integras recitavi, eaque, quæ congrua duxi, in easdem notavi.

CAPUT III.

In Turrimana eremo a comite Rogerio invenitur, præsentissimo periculo hunc liberat, duo ibi ejusdem liberalitate monasteria exstruit, in horum altero ad mortem usque sanctissime vivit, post obitum miraculis claret, tandemque, Pontifice permittente, a Cartusianis Cælitum honoribus afficitur.

Postquam in ea Turrensi eremo beatus Bruno primum habitare cepit cum sociis, accidit, Deo id efficiente, ut quodam die Rogerius comes Calabriae a, cum non parvo suorum grege et multa canum frequentia in eadem solitudine venationi incumbens, ad eum locum, quem sibi incolendum sumpserant servi Dei, totius rei nescius perveniret. Ubi cum canes sagaciter diversa ferarum vestigia explorarent, ad casas, in quibus beatus Bruno cum fratribus commorabatur, accurrerunt, atque illic, fixis pedibus, magno latratu indicabant domino suo, opimam se reperisse prædam. Comes, id conspicatus, ocyus cum suis advolat, offendit Patres illos in speluncis suis flexis genibus, erectisque in cælum vultibus ac manibus simul orantes et laudantes Deum b. Tum ille, magna admiratione repletus, ab equo, cui insidebat, desilit, pie et comiter illos salutatur, quia causa eo advenerint, et quæ eorum sit conditio, accurate perquirunt. Postquam ex eis didicit omnia, impense lætatus est, laudans et glorificans Deum, qui tali ipsum præda dignum judicasset.

39 Persuadebat enim sibi, neque id temere, se terramque suam eorum meritis et precibus apud Deum adjutum et in pace conservatum iri. Atque ea causa, ut possent illic quietius vivere et diutius permanere, dedit eis ecclesiam sanctæ Mariæ et beati Stephani de eremo c. Ubi sane etiam crebro eos invisit, et res vitæ degendæ necessarias eis tribuit, et ea, quæ ad salutem animæ pertinerent, libenter ab eis audivit. Ipsum vero beatum Brunonem, aliorum pastorem et patrem, non solum præ cæteris arctius complectebatur, sed etiam sæpius ad se evocabat, multamque ei præstans reverentiam, semper cum primo loco habuit in domo sua, ejusque consiliis libenter parebat, et precibus, quibus plurimum fidebat, perpetuo sese commendabat d: nec eum sefellit opinio. Ejus enim beati Viri meritis Dominus a præsentissimo periculo et structis ei periculis illum liberavit; id quod Comes ipse in Dei gloriam, et ob divulgandam ubique sancti Brunonis sanctitatem litteris suis testatum reliquit in hæc verba:

40 Ego Rogerius, divina misericordia Comes Calabriae et Siciliae, nota esse volo omnibus fidelibus Christianis beneficia, quæ mihi peccatori concessit Deus orationibus reverendi mei fratris Brunonis, piissimi patris fratrum, qui habitant

D

A comite Rogerio, venationi vacante, in specu invenitur,

a

b

beneficiumque in se hunc principem.

F

c

d

quem in obsidione Capuana præsentissime

A habitant in ecclesiis sanctæ Mariæ de eremo, et sancti Stephani protomartyris, quæ sitæ sunt in terra mea inter oppidum, quod dicitur Stulum, et Arenam. Dum essem in obsidione Capuæ e Calendis Martii, et præficessem Sergium, natione Græcum, principem super ducentos armigeros nationis suæ, et exercitus excubiarum magistrum; qui satanica persuasione præventus, prius ipsi principi Capuæ, promittenti auri non modicam quantitatem, ad invadendum me meumque exercitum, noctu aditum pollicitus est se præbere.

periculo

41 Nox proditionis advenit, princeps Capuæ ejusque exercitus juxta promissum est paratus ad arma, dumque me sopori dedissem, interjecto aliquanto noctis spatio, adstitit cubili meo quidam senex reverendi vultus, vestibus scissis, non valens lachrymas continere. Cui cum in visu dicerem, quæ causa ploratus et lachrymarum esset, visus est mihi durius lachrymari. Iterato quærenti mihi, quis esset ploratus, sic ait: Fleo animas Christianorum, teque cum illis simul. Exurge quamprimum, sume arma, si liberare te Deus permiserit, tuorumque animas pugnatorum. Hic mihi per totum videbatur, velut si esset per omnia venerabilis pater Bruno. Expergefactus sum cum terrore grandis, pro visione pavescens. Illico sumpsi arma, clamans militibus, ut armati equos conscenderent, visionem, si vera esset, satagens comprobare.

liberat, l

42 Ad quem strepitum et clangorem fugientes impius Sergius ejusque sequaces subsecuti sunt principem Capuæ, sperantes se in dictam civitatem confugium habuisse. Ceperunt autem milites, inter vulneratos et sanos, centum sexaginta duos f; a quibus visionem fore veram comprobavimus. Reversus sum, Deo volente, vicesima nona Julii mensis Squillacium, perhabita * Capuæ civitate, ubi fui per quindenam continuam infirmatus. Venit vero jam dictus venerabilis Bruno cum quatuor de fratribus suis, qui me suis sanctis devotisque colloquiis consolati sunt. Cui reverendo viro visionem retuli, et humiles gratias egi, qui de me etiam absente suis in orationibus curam habuisset.

experitur,

43 Qui se humiliter asseruit non ipsum fore, quem credidi, sed Dei Angelum, qui adstat principi tempore belli g. Rogavi quoque ipsum humiliter, ut propterea de rebus meis in terra Squillacensi sumere dignaretur largos redditus, quos donabam. Renuens ille, recipere nolle dicebat, quod ad hoc domum sui patris meamque dimiserat, ut omnino de rebus extraneis liber, deserviret Deo suo. Hic fuerat in tota domo mea, quasi primus et magnus h. Tandem vix ab eo impetrare potui, ut gratis acquiesceret sumere modicum munus meum. Donavi enim eidem patri Brunoni ejusque successoribus ad habendum in perpetuum absque temporali servitio monasterium S. Jacobi cum castro, et quam plura, res et bona alia, cum amplissimis libertatibus, in dictis literis i specificè declaratis. Hæc Comes ille.

duas ecclesias exstruit,

44 Hæc autem Comitis liberalitate et donatione fretus beatus Bruno condidit ibi primo ecclesiam in honorem Matris Dei apud specum quandam subterraneam, in qua ipse morabatur. Deinde extruxit etiam alteram, haud procul ab illa distantem, in honorem sancti protomartyris Stephani k, cum monasterio illi conjuncto, in quo cæteri fratres habitabant, sub cura et gu-

bernatione tanti patris Christo militantes l. Cum quibus Vir sanctus usque ad diem vitæ extremum in ea perseveravit vivendi ratione et vitæ asperitate, quam antea in Carthusia cœperat et docuerat, interim etiam sollicitè curam eorum gerens, qui in Carthusiæ eremo degebant m, præfecto eis, ut ante diximus, magistro Landuino.

AUCTORE
SURBO.

l

m

a Landuino
invisitur,

n

in gravem
morbum inci-
dit, ex eoque,

E

45 Qui quidem vir venerabilis, ne a vestigiis et institutis tanti Patris et præceptoris sui deflecteret, neve aliter suos institueret, quam ab illo cum sociis fratribus didicisset, iter longissimum suscepit ad ipsam usque Calabriæ eremum, singula accuratius ex illo percontaturus. Sed cum a sanctissimo Viro rediret, in manus Giberti schismatici incidit, et cum non posset a sententia deduci, pro justitiæ defensione in custodia detentus est; unde paulo post dimissus, non multo interjecto tempore, impollutum Christo spiritum reddidit n.

46 Incidit vero etiam beatissimus pater Bruno in gravissimam valetudinem, morboque augmenta capessente, quemadmodum sese habuerit, fratres et filii ejus his verbis in scripto quodam explicant: Ut sciatis, quanta fiducia, quam certa spe liberationis ejus preces fundatis, transitum illius brevi titulo innotescimus, ut in sancti Viri consummatione veritatem et perfectionem transactæ vitæ colligatis. Sciens enim, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, convocatis fratribus suis, ab ipsa infantia singulas ætates suas replicavit, et totius temporis sui cursum scientia et sententia dignum o proclamavit.

o

emissa fidei
professione,
diem suum
obit.

p

47 Postea fidem suam de Trinitate, protracto et profundo sermone exposuit, et conclusit sic p: Credo etiam Sacramenta, quæ sancta credit et veneratur Ecclesia, et nominatim panem et vinum, quæ consecrantur in altari, post consecrationem verum corpus esse Domini nostri Jesu Christi, veram carnem et verum sanguinem, quæ et nos accipimus in remissionem peccatorum nostrorum, et in spe salutis æternæ. Proximo inde Dominico die sancta illa anima carne soluta est pridie Nonas Octobris anno Christi millesimo centesimo primo, corpusque ejus fratres illic honorifice condiderunt.

Epitaphio,
hic recitato,
varisque ad
epistolam en-
cyclicam,

F

48 Ad ejus sepulchrum hujusmodi Epitaphium appositum est:

Primus in hac Christi fundator ovilis eremo
Promerui fieri, qui tegor hoc lapide.

Bruno mihi nomen, genitrix Germania, meque

Transtulit ad Calabros grata quies nemoris.

Doctor eram, præco Christi, vir notus in orbe,

Desuper illud erat gratia, non meritum.

Carnis vincla dies Octobris sexta resolvit,

Ossa manent tumulo, spiritus astra petit q.

Ejus autem sanctissimam vitam mortemque preciosam consecuta sunt multa miracula, quæ ob ejus præclara merita Christus effecit. Post obitum ejus et sepulturam fratres monasterii ejus chartas miserunt, ut habet consuetudo, in diversas provincias, atque in ipsam quoque Britanniam, quibus et ejus e vita decessum significarunt, et ut preces pro sancta illius anima Domino offerrentur, petierunt r.

q

r
mortis ejus
nuntiam, ho-
norificis re-
sponsis fuit
decoratus.

49 Sciebant enim, non esse justum, qui non peccet. Et primo quidem fratres et discipuli ejus, deinde etiam alii, qui eum noverant, quibusque cognita erat ejus eximia eruditio et vitæ sanctimonia, testimonium de iis vel prosa, vel carmine in iis chartis asseripsere. Quæ omnia commemorare

AUCTORE
SERIO.

commemorare si velimus, nimium prolixi erimus; si præmittere omnia tot gravissimorum hominum testimonia, ingratitude et impudentiæ notam non effugiemus, præsertim quando ex iis eximia beati Viri sanctitas non obscure potest animadverti. Et expedit sane non ignorari ea, quæ annotaturi sumus, vel ob id potissimum, quod quidam inepti et insulsi homines, et sibi et aliis persuadere ausi sunt, hunc beatum Virum eum esse doctorem, quem nos in hujus historiæ initio damnatum esse diximus; quod quidem vanissimum est, nescio, cujus somniatoris, commentum, cum satis constet, illum damnatum doctorem beatissimo Brunoni et sociis ejus occasionem præbuisse de vita sanctius instituenda serio cogitandi, et, relictis omnibus hujus mundi rebus, in horridam solitudinem commigrandi s.

s
Ea sanctitatem ejus testantur, hæcque e miraculis, quæ fecit, etiam patuit.

B

30 Hæc tantorum virorum, tot insignium collegiorum et personarum præclara testimonia t abunde, ni fallor, sufficiunt ad ostendam beatissimi patris Brunonis excellentem doctrinam, morum honestatem, et vitæ sanctimoniam, etiamsi nulla ejus miracula exstarent. Atqui vero multis etiam miraculis claruisse legitur, sed ea tamen, quod sine dolore commemorare non possum, non ea diligentia, qua par erat, annotata sunt, aut si annotata sunt, alterius Instituti monachis, ejus monasterium occupantibus, primo quidem negligentius custodita, deinde vero etiam perdita sunt. Sepultus est Vir præstantissimus in monasterio suo S. Stephani post summum altare u. Ad ejus sepulchrum fons vivus prorumpit, qui Christi virtute et ejus meritis multivaria adfert permultis remedia sanitatis. Illuminantur illic cæci, surdi audiunt, manci et muti redintegrantur, leprosi mundantur, dæmoniacy occy repurgantur. Sed his omnibus miraculis illud admirabilis est, quod, sicut toties repetunt jam allata testimonia, gloriam et honorem omnem respere, et in tanta vitæ austeritate, integritate et perfectione perseverare potuit.

Cur fons, qui ad Sancti tumulum prodigio ebullierit,

C

31 Non debet autem cuiquam scrupulum movere, si fons ille jam non cernatur ad beati Viri sepulchrum. Fontes enim, miraculose ebullientes, non semper perpetui sunt, et interdum propter hominum demerita ejusmodi Dei beneficia subtrahuntur. Fiunt enim miracula divinitus, ut commendentur et declarentur merita Sanctorum; quæ ubi satis innotuisse videntur, cessant nonnumquam miracula. Nec valde mirandum est, si fons ille ablatus est, exulante ab ejus monasterio sanctissima illa vivendi ratione, quam illic Vir sanctissimus instituerat x. Cum enim obdormisset in Domino, in Carthusianæ vitæ Instituto perseveravit illud monasterium sub quinque Prioribus, qui ei successerunt, usque ad tempora venerabilis Guigonis Prioris Carthusiæ. Inde in Gallia crescente Ordine Carthusiensi, solum illud Calabriæ monasterium a beati patris Brunonis fervore et sanctitate tepescendo degeneravit. Et petebant quidem ejus habitatores a Cartusia visitatores, et reformatores, sed nimia locorum intercapedo non facile id obtinebat.

esse desierit. Brunonem, non discussis ejus miraculis, Cælitum honoribus

y

32 Itaque ad Cisteriense institutum illi se transtulere, quod, tum recens ortum, incomparabilis viri beati Bernardi abbatis Claravallensis insigni sanctitate, multoque labore mirifice propagatum, in magno fervore durabat y. Ad illud autem tempus in Carthusianæ religionis profes-

sione permanserat illud monasterium annos D sexaginta z. Sed, Cisteriensis quoque religione successu temporis ibi tepescente, tandem monasterium sancti Brunonis factum est commendatitium aa usque ad hæc sanctissimi Pontificis Leonis decimi tempora. Is Pontifex, cum multorum relatione de eximia beati Brunonis sanctitate crebro audiisset, omnia miraculorum inquisitione, indignum arbitratus est, eum, quem præpotens Deus in hac vita tot auxisset donis et charismatibus, et nunc cælesti afficeret beatitudine, in terris non eximia laude et prædicatione elferri, nec debita piæ devotionis officia persolvi apud thronum divinæ gloriæ quiescenti, cui dedisset Dominus cor ad præceptum et legem vitæ et disciplina.

33 Itaque non modo autoritate Apostolica clementer annuit, sed etiam voluit, ut in singulis monasteriis totius Ordinis Carthusiensis, et earum ecclesiis sive sacellis festum sanctissimi Brunonis confessoris annis singulis die sexto Octobris, quo decessit e vita, solemniter colatur, et congrua debitæ devotione celebretur; ipsius etiam corpus atque memoria dignam in Domino laudem habeat ac venerationem; conveniens etiam Officium in honore ipsius agatur et decantetur, necnon quotidie in divino Officio de eo commemoratio fiat bb. Domum præterea sancti Stephani, quam beatus Bruno in Calabria condiderat, et in qua sacrum ejus corpus quiescit, idem Pontifex a Cisteriensibus ad Carthusianos revocavit anno salutis millesimo quingentesimo decimo quarto cc, ut deinceps illic Carthusiano more et instituto vivatur. Cum autem hæc res ageretur, Prior Carthusiæ Neapolitanæ, cui ejus urgendæ et promovendæ negotium datum erat, exhibuit reverendo patri domino Francisco, magnæ Carthusiæ Priori, partem mandibulæ cum duobus dentibus sancti Brunonis dd, aitque, abbates sancti Stephani, ubi, ut dictum est, sacrum corpus beati Brunonis quiescit, tanta cura illius sacras reliquias semper asservasse, veriti *, ne Carthusiani eas repeterent, ut, ossibus in diversa occulta loca repositis, isdemque locis crebro mutatis, nemo præter abbatem et alium virum fide dignum, quicquam de illis cõmperti habuerit ee.

34 Porro anno Christi millesimo quingentesimo decimo quarto sacra illa ossa translata sunt et ei translationi interfuit dominus Matthæus Prior Bononiensis Carthusiæ. Is sacrum illius caput, ne cum ossibus altari imponeretur, manibus tenebat, turbisque amantissimi Patroni sanctis reliquiis se privatam iri reformidantibus ita satisfacit: Oportet, inquit, sacrum caput, ab ossibus segregatum, auro, argento et lapidibus pretiosis ornari. His verbis vulgo suspicionem omnem adimens, summi Pontificis speciali permissu partem quamdam de capite detraxit, aliisque inde communicavit, præsertim venerabili patri Gregorio Priori Friburgensi, qui per domos provinciæ Rhenanæ, cujus erat visitator, particulas distribuit anno mxxv. Et quia sanctus Bruno patriam habuit Coloniæ Agrippinam, idem dominus Matthæus ejus capitis parvam portionem donavit domino Petro Leidensi, Carthusiæ Coloniensis Priori ff, cui munus illud fuit longe gratissimum, quique domum reversus anno mxxvi donum preciosissimum in ecclesia Carthusiæ Coloniensis die iii Augusti reverenter deposuit.

35 Ipsum

a Cartusianis affici Leo X Papa anno 1514 permittit,

E

bb

cc

dd

* veritos

F

ee

eodemque anno sacra ejus ossa,

ff

Joanne S. Rufi
abbate solemnitate
peragente, trans-
feruntur.

A 33 Ipsum vero beatissimi Brunonis sacrum corpus transtulit Joannes abbas sancti Rufi, anno ut dictum, mxxiv, imposuitque ecclesiae sancti Stephani summæ aræ, ex candido marmore extractæ. Ab hoc monasterio ad passus mille quingentos abest specus valde religiosa, inter montes angusto loco sita, nemoribus cincta, quæ illius vallis extrema claudunt, prorsusque devia et hominibus inaccessa sunt. Supra hanc specum conditum est haud grande sacellum cum altari, ubi titulus habetur sancti Brunonis Coloniensis magistri, eremi sanctæ Mariæ de Turri Ordinis Carthusiensis institutoris primi, cujus etiam imago illic picta cernitur. In hac specu ille Vir Dei ab eo tempore, quo primum illuc venit, usque ad obitum incredibili spiritu fervore permansit *gg*. Porro in argumentum et commendationem sanctitatis ejus, usque in hodiernum diem locus ille, in quo post excessum contemplationum, defessa membra nudæ humo allidebat, numquam herbam gignit ad mensuram corporis ejus, eum tamen circumquaque herbescat. Hoc tam illustre miraculum omnes loci ejus accolæ constantissime asseverant *hh*. Est præterea illic ad lapidis jactum ecclesia beatissimæ Mariæ, a comite Rogerio constructa pro servo Dei magistro Brunone, et magistro Lanvino Nortmanno ejus socio *ii*.

Primariæ nota
personarum, populi-
que Calabriae
erga Sanctum
generatio.

B 36 Ad hæc loca populorum catervæ, senes et pueri, viri ac feminae, nobiles et plebei, principes et magnates, ob sanctissimi Brunonis venerationem et piam erga illum animi devotionem, atque etiam ob impetranda ejus beneficia, perinde ac si degat in humanis, eum animis contemplantes, certatim confluunt, reverenter accedunt, venerantur et orant. Præcipue vero specum illam, in qua fere solus semper Deo serviebat, tanta reverentia, fide et affectu frequentant, ut complures non nisi nudis pedibus a jam dicto monasterio eo accedere conspiciantur. Alii genibus reptando, sacram illam specum, terram et saxa ex animi pietate lingunt, et lachrymabundi circumveant, atque de ipsa specu quippiam abradunt, pro magnis reliquiis habituri, sicque alacres ad sua abscedunt. Nec quisquam sane verbis explicare queat, quanta animi devotione et studio Virum sanctissimum prosequantur Calabriae episcopi, abbates, prælati, religiosi, itemque principes, comites, barones, et plebs universa *kk*. Denique non longe a supradicto monasterio nemus amplissimum est, quod Folo vocant, a Viro Dei non nisi instaurando monasterio deputatum. Quod si quis temerarius contra hanc ejus voluntatem venire ausus sit, quemadmodum fama apud omnes Calabros longo usu firmata testatur, divinam ultionem non evadit, faciente et hoc et permulta alia, ad declarandam fidelissimi Servi sui sanctitatem præpotente Deo, cui est honor et gloria in secula seculorum, Amen.

ANNOTATA.

a Pro principis hujus notitia adi Comment. præv. num. 336 et seq.

b De scititia hæc, ut apparet, Sancti ejusque sociorum per comitem Rogerium, venationi vacantem, mentione videtur Commentarium prævium num. 341 et binis seqq.

c Quid de duabus hæc ecclesiis, quas S. Brunoni ejusque sociis, statim atque hosce in specu orantes invenerat, comes Rogerius donavit, sen-

tiendum sit, Commentarii prævii num. 370 aperi.

d Vide, quæ in Vita præcedentis caput 5 notari ad lit. cc.

e Obsidio hæc, cujus occasionem Commentarii prævii num. 653 exposui, anno 1098, evenit, quemadmodum Commentarii prævii § 40 docui.

f An Sergius hos inter fuerit, est dubium. Consule, quæ in Vita præcedentis caput 5 annotata sunt ad lit. ff.

g De Visione hæc, comiti Rogerio in somnis oblata, videsis Commentarii prævii num. 644.

h Ne ex his comitis Rogerii verbis putes, S. Brunonem ante suum in Cartusiam secessum aliquandiu fuisse in principis istius aula versatum. Adi Commentarii prævii num. 371 et seq.

i Integras hæc Commentarii prævii num. 657 et sex seqq. recitatas invenies.

k Nec Sanctus, postquam in Turritanam eremum secessit, continuo in specu, uti hic Surius velle videtur, commoratus est, nec binas ecclesias, hic memoratas, post datum, cujus pars proxime hic recitatur, diploma primum condidit. Adi Commentarii prævii num. 624 et binis seqq. itemque num. 748.

l Monasterio huic Sanctus Lanvinum præfecit Priorem. Consule Comment. prævii num. 626, 643 et 716.

m Verissimum sane hoc apparet ex litteris, in Commentario prævio § 41 recitatis, quas ad Cartusiae fratres per Landuinum, ad hosce e Calabria revertentem, Sanctus misit.

n Landuinus, qui, ex Calabria, quo Brunonis visendi causa ierat, Cartusiam repetens, in manus Guiberti antipapæ incidit atque in carcerem fuit conjectus, inedia in hoc, quemadmodum ex iis, quæ Commentarii prævii § 41 disserui; fas est colligere, interit; ut proinde a veritate aberret Surius, qui illum non prius, quam cum e carcere, in quem conjectus fuerat, dimissus paulo post esset, obiisse, hic scribit.

o Pro phrasibus hujus significatione adi Commentarium prævium num. 726.

p Integram fidei professionem, a Sancto, morti vicinum se sentiente, emissam, Commentarii prævii num. 727 studioso lectori exhibui; verbis interim, quæ hic subduntur, ibidem haud terminatur.

q E versibus hæc aliquot dissonant a versibus, quibus Sancti Epitaphium primitus fuit conceptum. Consule Commentarium prævium mem. 754.

r Consule Comment. præv. num. 24 et seq.

s Ita hic Surius: et recte sane, ut impiam de Sancto calumniam confutet, mox subiungit nonnullos, quibus Sancto a variis ecclesiis parentatum fuit, titulos funebres; ast cum non hos tantum, verum etiam omnes alios, quibus Brunonem, vita functum, Italiae, Galliae et Angliæ ecclesia plurimæ ac personæ celebrarunt, daturus infra sim, ab iis, quos Surius recenset, huc transcribendis abstinco.

t Titulis funebribus nimirum, quos ex dictis ad lit. præced. recitavi, expressa.

u De Turritanæ eremi ecclesia, in qua sepulturam nactus sit S. Bruno, videsis Commentarii prævii num. 751 et binis seqq. disputata.

x De fonte, qui ad Sancti tumulum, uti hic traditur, prodigio excitatus fuerit, rationeque, ob quam fons ille desiisse seu exaruisse simul asseritur, consule, quæ Commentarii prævii num. 755 et aliquot seqq. dicta sunt.

y De

AUCTORE
SURIUS.

A y De S. Bernardo, primo Claravallensi abbate, apud nos tom. IV Augusti ad 20 hujus mensis diem, quo colitur Romanoque Mrl. exstat insertus, actum jam est; is autem Cisterciensi Ordini, qui, anno 1098 primum inceptus, anno 1100 a Paschali II Papa approbatus fuerat, anno 1115 nomen dedit, vitamque in eo sanctissime actam anno 1159 felicissime terminavit, uti probant, quæ in præfato tomo de sancto illo abbate dicta sunt.

z Turritanum S. Stephani monasterium diutius, quam hic statuatur, Cartusiansi instituto mansit addictum. Adi Commentarii prævii num. 740 et seq.

aa Pro tempore, quo id factum sit, adi Comment. prævii num. 732.

bb Videsis, quæ in Vitæ præcedentis caput 5 annotata sunt ad litt. zz.

cc Bulla, qua Leo X Papa Turritanum S. Stephani monasterium Cartusiansi restituit, anno 1515 data notatur; hi autem possessionem illius adierunt anno 1514. Adi Commentarium prævium § 46, quo Bullam illam integram dedi.

dd Quid ex iis, quæ hic Surius post Blomenvennam tradit, sit consequens, videsis Commentarii prævii num. 779 et seqq.

ee Eo modo, quo hic assertitur, occultatas fuisse ab abbatibus S. Stephani S. Brunonis reliquias, certum non est. Consule Commentarii prævii num. 755.

ff Anno scilicet, quo ipsemet hic Prior generalis Ordinis Cartusiansi capitulo interfuit, 1516. Adi Comment. prævii num. 777 et seq.

gg Quid de continua, quæ hic assertitur, Sancti in specu commoratione sentiam, Commentarii prævii num. 748 edici.

hh Miraculum hoc in medio reliqui Comment. prævii num. 748.

ii Ecclesie hujus, ut ex Comment. prævii num. 755 intelliges, curam gerunt Cartusiansi, qui Turritanum S. Stephani monasterium incolunt, hocque, quod modo, Brunonis nomine ad Stephani nomen adjecto, SS. Stephani et Brunonis domus vocatur, non id ipsum est, quod S. Bruno extruxit, sed aliud, quod ab hoc jam collapsio sagitta circiter facta est dissitum, uti intelligo ex notitiis, quas ex Annaliis Cartusiansium libri IV hæcenus non vulgati Vallis-Dei exemplari descripsit, mecumque communicavit Cartusianus Parisiensis, sapissime in Comment. prævio laudatus.

kk Summa hodieque apud Calabros in veneratione esse S. Brunonem, docet in contexta a se ejus Vita cap. 54 Zanottius.

EPISTOLA ENCYCLICA,

**Qua S. Brunonis obitum
quaquaversum nuntiarunt
ejus in Turritana eremo
discipuli, solitaque pro
illius anima suffragia po-
stularunt.**

Primo loco, quem primatem et caput in Ecclesia credimus et confitemur, Apostolicæ sedis Præsulem totamque illam principalem curiam humiles heremitæ Calabriae monasterii sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cujus fundator pater

Bruno fuit et prælatus, dum in carne viveret, debita subjectione veneramus et salutamus, sanctique Patris nostri obitum pridie Nonas Octobris denunciamus, ut meritis eorum et precibus adjuvetur apud Deum. Salutamus quoque universam sanctam Ecclesiam in ordinibus et professionibus suis, canonicos, monachos, heremitas, Deo dicatas sanctas virgines, quibus et omnibus spirituali presentia prosternimur, ut defuncti Patris nostri memores esse velint; ut dilectæ illi animæ si adhesit macula (cum non sit justus, qui non peccet) multiplicatis intercessoribus et precum instantia detergatur, et transeat ad requiem. Precamur quoque, ut quorumcumque locorum congregationes, aut personæ religiosæ ejus agant memoriam, se nominatim non pigeat in hac carta subscribere; separatim vero, si qui volunt ejus memoriam scriptam et anniversariam observare, scribantur, ut congruam vicem singulis rependamus, prout pauci sufficimus. Ut autem sciatis, quanta fiducia, quam certa spe liberationis ejus preces fundatis, transitum illius * utilitatem brevi titulo innotescimus, ut in sancti Viri consummatione veritatem et perfectionem transactæ vitæ colligatis. Sciens, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, convocatis fratribus suis ab ipsa infantia singulas ætates suas replicavit, et totius temporis sui scientia et sententia dignum proclamavit. Postea fidem suam de Trinitate protracto et profundo sermone exposuit et conclusit sic: Credo etiam Sacramenta, quæ sancta credit et veneratur Ecclesia, et nominatim panem et vinum, quæ consecrantur in altari, post Consecrationem verum corpus esse Domini nostri Jesu Christi, veram carnem et verum sanguinem, quæ et nos accipimus in remissionem peccatorum nostrorum et in spe salutis æternæ. Proxima die Dominica sancta illa anima carne soluta est pridie Nonas Octobris anno Domini millesimo centesimo primo. Orate pro eo et pro nobis peccatoribus. Fratrem nostrum, harum litterarum latorem, obedientiæ gratia peregrinantem, vestræ charitati commendamus. Valete.

ANNOTATA.

a Epistole huic quaquaversum ex more tunc usitato (adi Commentarii prævii num. 24 et seq.) pro annuntiando Brunonis obitu missæ, titulisque Funebribus seu datis ad hanc responsorii, quæ ad Vitæ S. Brunonis, per Puteanum scriptæ annoque circiter 1515 typis Basileensibus excusæ, calcem adjiciuntur, præfixæ, septem præmittuntur versiculi, qui ibidem pro altero Sancti Epitaphio obtruduntur; alii autem Titulum funebrem, quo ab ipsis religiosis Turritanæ eremi incolis Sancto parentatum fuerit, esse illos contentunt. Verum mihi nec unum, nec alterum placet; non primum, quod Epitaphii speciem præferre haud videantur; non secundum, quod versiculis illis ad jam datam Epistolam, quod tamen, ut Titulum funebrem constituerent, ex dictis in Commentario prævio num. 24 esset necessum, responsum haud fuerit. Ut sit, ethopæiam, qua S. Brunonis mores lectori ob oculos ponuntur, haud inepte dixeris, nec mihi vero prorsus apparet absimile, a Sancti discipulis, quo, qualis hic fuisset, utrumque docerent, Epistole encyclicæ jam datæ fuisse adjunctos. Ut illos adeo, antequam ad Titulos funebres progrediar, huic etiam modo transcribam, locus exigit. Sic habent:

Laudandus